

Dit kostelijke boekje is bedoeld voor politici, doctorandussen, technocraten en andere ambtenaren, die beroepshalve onheldere stukken moeten publiceren. Een tegenhanger dus eigenlijk van *Schriftelijk rapporteren, Schrijven en gelezen worden*, en dergelijke.

Er bestaan afzonderlijke taalregisters voor mensen, die hun ideeën willen verhullen of hun bedoelingen moeten verdoezelen. Denkt u maar eens aan de eufemistentaal, die het mogelijk maakt om van een ziekte een kwaal te maken, van een misdaad een vergrijp, van een massaal ontslag een reorganisatie, en van armoedelijders minder-gesitueerden. Vervoorn wil deze systemen onder woorden brengen, de spelregels ontmaskeren. Dat doet hij door adviezen te geven aan 'ervaren rapporteurs en aankomende taalvervuilers'.

Om te beginnen raadt de schrijver aan om een elitaire spelling te gebruiken. Als exclusief gelden bijvoorbeeld: de ae (i.p.v. e), de x, de qu (i.p.v. kw), en dergelijke. Ook een bijzonder gebruik van hoofdletters en leestekens kan het imago van een auteur verhogen.

Voor een exclusivist zijn gewone zinnen niet genoeg. Beter is het syntactische geheimzinnigheden aan te brengen door incongruentie, versluierende verwijzingswoorden, beknopte bijzinnen, constructies die met 'Naast' beginnen, subtiele contaminerende ontkenningen en natuurlijk lange zinnen. Autoriteit geven citaten, barbarismen, vakjargon, archaïsmen, eufemismen, en dergelijke.

Achterin het boekje van Vervoorn geeft O. Rademaker 'Richtlijnen voor het schrijven van onverteerbare verslagen'.

De *Kleine grammatica van de waanzin* is een plezierig boek voor elke neerlandicus en elke lesgever. Het lijkt me ook goed bruikbaar in de hoogste klassen van het voortgezet onderwijs en bij opleidingen. Ik denk dan speciaal aan werkbijeenkomsten over de leesbaarheid van openbare geschriften. Door de nette prijs (f 15,-) is het boekje ook aardig als relatiegeschenk.

A.J. Vervoorn *Kleine grammatica van de waanzin. Gevolgd door: Richtlijnen voor het schrijven van onverteerbare verslagen* (door O. Rademaker). Lochem 1977.

Jacques de Vroomen VORMING DOOR DRAMA

De opvattingen over de zin en de doelstellingen in het onderwijs wisselen nogal eens. Omstreeks 1960 dacht men bij het begrip 'drama' nog bijna uitsluitend aan cultuur en esthetiek. Snel volgde wat je zou kunnen noemen de humanistische periode: middels spel kon je aan persoonlijkheidsontwikkeling doen. De vroege zeventiger jaren brachten een nieuwe wending. De individuele expressie van de individuele emotie gold niet meer als interessant of belangrijk. Spel moest volgens een nieuwe generatie speldocenten de structuur van de samenleving verkennen en aanpakken, moest met andere woorden vóór alles politiek zijn.

Voorjaar '77 verscheen bij Wolters-Noordhoff *Vorming door drama* van Brian Way, een vertaling door Beb de Beer van een boek dat reeds in 1967 in Engeland is verschenen.

De vertaling komt laat. Men zou de uitgave zelfs gedateerd kunnen noemen, want Brian Way is een uitgesproken exponent van wat ik hiervoor de humanistische benaderingswijze noemde. De notie dat menselijk gedrag samenhangt met structuren die veranderbaar en dus politiek zijn, ontbreekt totaal. De mens wordt daarentegen gezien als een autonoom wezen, in principe in staat om uit te groeien tot een rijk geschakeerde persoonlijkheid. Wat sluimerend in de kiem aanwezig is, hoeft slechts gewekt te worden. Spel in handen van een bekwaam spelleider kan volgens Brian Way fungeren als de prinselijke kus die Doornroosje wekte. Wat latent aanwezig was, treedt in volle bloei naar buiten.

De karakterisering 'gedateerd' klinkt negatief. Zo bedoel ik het echter niet, want ik vind Brian Way een fascinerende auteur. Het is waar dat de ontwikkelingen van de laatste jaren in dit boek geen recht wordt gedaan. Het boek is eenzijdig, best, maar de betekenis ervan wordt door die constatering niet ondergraven. Eenzijdig wordt op den duur trouwens alles en iedereen. Als er maar voldoende jaren zijn verstreken. Voor baanbrekers als Brian Way geldt dat al heel bijzonder.

Vorming door drama was en blijft om meer dan één reden een belangrijk boek voor ieder die geïnteresseerd is in de mogelijkheden van spel in het onderwijs. De belangrijkste reden is voor mij het uitgangspunt dat praktisch op iedere pagina terugkeert en dat feitelijk een uitgangspunt voor

alle tijden is. Brian Way is enorm geïnteresseerd in kinderen, kleuters, pubers en wat daar tussen zit. Bij alle inventiviteit, spelvondsten en leerplanmatig denken blijft de mens, hier de aankomende volwassene, centraal staan. Way heeft een enorm respect voor het individuele, het eigene en onherhaalbare van iedere mens. Een pedagoog volgens de beste tradities dus met hart voor kinderen. Alleen iemand die echt van kinderen houdt, kan ze zo observeren als Way het, blijktens dit boek, gedaan heeft.

Vorming door drama is verder een boek dat boordevol — 265 pagina's tekst — spelsuggesties zit. Spelsuggesties die niet als een hutspot worden

aangeboden, maar een geheel waaraan duidelijk een leerplan ten grondslag ligt. Het voert te ver daar hier verder op in te gaan.

Niet alles in dit boek is even gemakkelijk uitvoerbaar. In Nederland is, anders dan in Engeland, een dramastudio op school ook nog bepaald geen conventie. Er blijft echter genoeg over dat het proberen waard is en degene die naar een fundament zoekt voor zijn spellessen, kan bij Way heel wat bouwstenen vinden.

Brian Way *Vorming door drama*. Vertaling Beb de Beer. Uitgave Wolters-Noordhoff, Groningen 1977.